

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Przedmowa	13
FUNDAMENTY	19
Rozdział 1	
Filozofia prawa a ochrona zwierząt	21
1. Prawo i obraz świata	21
2. Presupozycje prawa	23
3. Filozofia prawa i humanizm prawniczy	28
Rozdział 2	
Podmiotowość	34
1. Osoby i podmioty prawa	34
2. Zwierzęta i zdolności sensoryjne	35
3. Świadomość doznaniowa i jej implikacje etyczne	38
4. Podmioty nieosobowe a prawo	41
5. Prawo a podmiotowość zwierząt	44
6. W stronę nieosobowej podmiotowości prawnej zwierząt	50
Rozdział 3	
Cierpienie	53
1. Terminologia prawna	53
2. Ból i dystres	58
3. Ból i dystres a cierpienie	61
4. Krzywda i jej rodzaje	64
Rozdział 4	
Interesy	67
1. Potrzeby, interesy, dążenia	67
2. Interes a obowiązki moralne	70

3. Interes a prawo	75
4. Interesy a prawna ochrona zwierząt	77
Rozdział 5	
Moralność	80
1. Moralność publiczna	80
2. Pozytywna i krytyczna moralność społeczna	82
3. Moralność publiczna a zwierzęta	86
4. Moralne uprawnienia zwierząt	89
5. Interesy, uprawnienia moralne a prawo	94
WYMIARY	95
Rozdział 6	
Systemowość	97
1. System prawny i jego elementy	97
2. Prawo jako system norm	99
3. Instytucje prawne	100
4. Prawo ochrony zwierząt jako część systemu prawnego	103
5. Akty normatywne Unii Europejskiej w prawie ochrony zwierząt	106
6. Problem konstytucyjnych podstaw prawa ochrony zwierząt	109
Rozdział 7	
Dereifikacja	113
1. Pojęcie dereifikacji	113
2. Klauzula dereifikacyjna w art. 1 u.o.z.	114
3. Dereifikacja a prawo prywatne	119
4. Dereifikacja a prawo i postępowanie karne	129
5. Dereifikacja a prawo administracyjne	139
Rozdział 8	
Zabijanie	145
1. Życie zwierzęcia jako dobro prawnie chronione	145
2. Względny zakaz zabijania zwierząt w ustawie o ochronie zwierząt	147
3. Zabijanie, uśmiercanie, ubój, eutanazja zwierzęcia	152
4. Wyjątki od zakazu zabijania	155

Rozdział 9	
Eksploatacja	162
1. Etyczny problem eksploatacji zwierząt	162
2. Eksploatacja zwierząt gospodarskich	166
3. Eksploatacja zwierząt doświadczalnych	170
4. Pozostałe formy eksploatacji zwierząt	175
Rozdział 10	
Znęcanie się	183
1. Zakaz znęcania się nad zwierzęciem w prawodawstwie ochrony zwierząt	183
2. Pojęcie znęcania się nad zwierzęciem na gruncie ustawy o ochronie zwierząt	186
3. Skutki prawne znęcania się nad zwierzęciem	188
4. Problem umyślności znęcania się nad zwierzęciem	192
5. Znęcanie się a niehumanitarne traktowanie zwierzęcia	200
Rozdział 11	
Egzekucja	204
1. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt	204
2. Współdziałanie z organizacjami społecznymi	207
3. Udział organizacji w odebraniu zwierzęcia	210
4. Egzekucja przepisów ustawy o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych	213
5. (Nie)skuteczność mechanizmów egzekucji prawa ochrony zwierząt	217
ZASADY	221
Rozdział 12	
Zasady prawa ochrony zwierząt	223
1. Zasady w prawie	223
2. Obowiązki zasad prawnych	227
3. Prawo ochrony zwierząt i jego zasady	229

Rozdział 13	
Zasada ochrony życia	234
1. Wartość życia zwierzęcia a prawo	234
2. Zakazy zabijania zwierząt	237
3. Inne przepisy oparte na uznaniu wartości życia zwierzęcia	239
4. Zakres i ranga zasady ochrony życia zwierzęcia	246
Rozdział 14	
Zasada ochrony dobrostanu zwierząt	249
1. Dobrostan zwierząt a ich dereifikacja	249
2. Ogólne klauzule dereifikacyjne	250
3. Przepisy zakazujące znęcania się nad zwierzętami (tzw. <i>anti-cruelty laws</i>)	255
4. Regulacje ustanawiające standardy traktowania zwierząt	258
5. Dobrostan zwierząt a inne wartości prawne	260
Rozdział 15	
Zasada szczególnej ochrony zwierząt bliższych człowiekowi	264
1. Zróżnicowanie ochrony prawnej zwierząt	264
2. Zwierzęta domowe	267
3. Zwierzęta używane do celów naukowych i edukacyjnych	270
4. Zwierzęta gospodarskie	274
5. Zwierzęta używane do celów rozrywkowych i zwierzęta wolno żyjące	276
Rozdział 16	
Zasada podwójnej odpowiedzialności	280
1. Indywidualna odpowiedzialność za zwierzę	280
2. Odpowiedzialność kolektywna (społeczna)	284
3. Edukacja publiczna	289
Rozdział 17	
Zasada względnego poszanowania ekonomicznych i kulturowych przesłanek eksploatacji zwierząt	294
1. Wartości ograniczające ochronę życia i dobrostanu zwierząt	294
2. Bezpośrednie odwołania do wartości ograniczających ochronę zwierząt	295

---

3. Wartości usprawiedliwiające eksploatację zwierząt jako presupozycje przepisów o ich ochronie	298
4. Przepisy szczególne oparte na pierwszeństwie zasad ochrony życia i dobrostanu zwierząt	300
EPILOG	
QUAESTIONES PRO FUTURO	307
1. Ewolucja, moralność i etyka	307
2. Błąd naturalistyczny i błąd moralistyczny	309
3. Prawo i postęp etyczny	313
4. Oddziaływanie prawa na moralność	322
5. Postęp w prawie ochrony zwierząt	329
6. Nadchodząca rewolucja?	340
Bibliografia	345